

dostni lahkomišelnosti, tembolj pozneje delal za očetovo hišo — dočim mu je bil tisti sin, ki ga je vedno ubogal in vse izvrševal v slepi pokorščini, manj ljub! Tako je govoril voditelj mladine g. Tersegav v Mirnu dne 20. avgusta 1909. l. — Taka moralna vzgoja! Res, edinole mogoč produkt klerikalnega filozofa, ki nima v sebi niti trohice vzgojnega preudarka, da ne uvideva, v kako demoralizacijo privedo lahko mladino taki nauki in taki zgledi. Učiteljsko pozor! Ne daj na tako nesramen način demoralizovati naše mladine, nastopite vedno s skrajnimi sredstvi, ker ta človek ni le demoralizator mladine in oznanjevalec nove vere izkvarjenega krščanstva, s tem da hoče izpodrinuti ljubezen do sovražnikov in jo nadomestiti s strupenim sovraštvom — on je demagog, in polega tega popolen brezverec, ateist!

Mladina postane narod, in gotovo ni tako naivnega človeka med nami, ki bi upal, da se v polni meri izprija mladina polboljša in ustvari kdaj polnoštevilno dober narod.

Pozor, učiteljsko obmejnih dežela! Ti ljudje niso zadovoljni, da zastrupljajo naše ljudstvo in mladino po Kranjskem; s krivo vero hodijo tudi preko mej, hodijo na Primorsko in se s svojimi brezverskimi nauki izkušajo uveljavljati tudi na Štajerskem. Javno si upajo oznanjati popolnoma novo krščansko moralno, nove nauke, ki nimajo niti trohice sličnosti z onimi Krista — oni oznanjajo [popolnoma novi Terseglavizem.

Oni izrabljajo socialni [duh Zveličarjevih naukov, da se okoristijo samega sebe, da si napolnijo svoje žepe in želodec, a izmozgavajo pri tem naše ljudstvo, ki živi v mnenju, da to, kar stori zanje, bo všteto njemu v zveličanje in da opravlja s tem dobrodelne namene.

Toda mi, ki poznamo dušo tega oznanjevalca „nove krščanske morale“, se ne čudimo njega početju, ker z njim vsi klerikalci nimajo niti trohice vere v krščanstvo, nimajo niti trohice vere v Boga in pristnost naukov njega sinu — Krista.

Priobčili smo v „Obrambnem vestniku“ našega lista štev. 37. pod naslovom „G. Terseglav“ in „Da izvajamo konsekvence na podlagi klerikalnih načel“ dve notici, ki sta jasni priči brezverstvu — ateizmu g. Terseglava in obenem vseh klerikalcev boljše vrste, na kateri se ni upal g. Terseglav niti črhiniti in je z njim molčala vsa klerikalna javnost.

Konstatirali smo brezverstvo teh ljudi na podlagi njih lastnih izjav. — Vse molči — ne upajo si na dan!

Tako je, če se klerikalcu dokaže brezverstvo — potuhne se in molči, da o tem ne bi zvedela širša javnost.

In sedaj pride ta mož in izjavi, da bo spisal v zagovor svojemu govoru v Mirnu celo brošuro — ko smo vendar že popolnoma jasno dokazali, da je on sam istotako brezverec, kakor je bil brezveren ves njegov govor v Mirnu, in ni niti črhnil na to!

Trseglav, ateist prve vrste, in ljubljanski škof, prevzvišeni gospod Anton Bonaventura Jeglič, pripuščata, da se pišejo zagovori in vzgojuje mladina po takih brezvercih, ki javno oznanjujejo krive nauke — pokvarjeno kr-

treba pa imeti vse pred seboj, da človek ve, kaj in kako. Kaj ne? Njegov list sem naročil, dopada mi osobito letošnji.

Kaj delam? V Kozani plešejo vsako nedeljo — no, potem šuma in hruma ne manjka. Godem in skladam vedno — to in šola, pa je dela dovolj. Stanko, čvrst deček mi je v veliko veselje. Časih grem na posete k prijateljem, pa „pasá cajt“. Pijem ga po kapljici, to je tudi nekaj. Soboto 23. t. m. ob 6. uri zvečer bo imelo braln. društvo ples — sviral bo krminski septet. Nadejam se veselega večera, „Debeli četrtak“ oženimo „Slov. Jez.“ s Ciril-Metodovo podružnico“ v Biljani, bo prijeten pópoldne. Na debelenco“ bo v Cerovem „beseda“, pri kateri imam govor, tedaj zopet lep dan.

Na pust bom plesal, „da se bo kadilo“ — no, potem je post. Vidiš, da ni tako napačno življenje pri nas. Seve — evenka ni nikdar dovolj! Upam pa dobiti v kratkem podporo od okr. šol. sveta. Tudi ne bo napačno. Kaj pa Ti? — Kaj soproga? Kdaj se vidiva? Pri zborovanju v Šenpetri 7./III.? Odgovori.

Nadejam se, da si zadovoljen z današnjim listom: redko, pa dobro! Vse dobro Ti

ščansko moralo in vse to pod patronanco prvoboriteljev vere!

G. Terseglav! Vaše besede, ki ste jih izgovorili dne 25. marca 1908. l. in smo jih priobčili v svojem listu štev. 37., pričajo dovolj jasno o Vašem notranjem verskem prepričanju in ateizmu — ne potrebujemo nikakih zagovorov kar se tiče Vašega krivoverskega govora v Mirnu, ker vemo, da bo brošura ali pisana v duhu, ki ne odgovarja Vašemu notranjemu prepričanju, ali pa nov izbruh Vašega protikrščanskega mišljenja in nova slika Vaše duše.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra K 184.441'27.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Nepriustranost na deželni meščanski šoli v Celju.

„Narodni Dnevnik“ piše: Ravnatelj Paulu ni dala letos pri vpisovanju učencev na deželno meščansko šolo v Celju miru politična žilica. Ako se mu je zdelo, da kateri dečko ni vedel gladko nemški, ga je takoj zavrnil in delal svoje opazke. Mi g. ravnatelj odločno povemo, da je deželna meščanska šola v Celju namenjena Slovincem in Nemcem in da torej ne gre neopravičeno zavračati slov. dečkov, ki so sicer, kakor kažejo učni uspehi, zmeraj pridnejši in boljši kot nemški. Tako postopanje deželnega uradnika proti domačemu prebivalstvu je, milo povedano, nesramnost.

Nadalje poroča isti list:

Z ozirom na našo notico o zgorajšnji zadevi smo po daljši informaciji dognali, da je bilo res precej slovenskih dečkov zavrženih, da pa je tudi več nemških dečkov iz nemške mestne ljudske šole padlo pri sprejemnem izpitu. Zaradi tega se ne more govoriti o kaki pristranosti pri sprejemu na deželno-meščansko šolo, kar s tem vzamemo na znanje. Pač pa je res, da moramo tembolj zahtevati slovensko meščansko šolo, ker veliko slovenskih dečkov ne more priti v to deželno meščansko šolo edinole zaradi slabega znanja nemščine.

Opomba uredništva: Ta zahteva je popolnoma opravičena! Slovenska mladina v slovensko šolo!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

želi ter v ime svoje in Francke srčno pozdravlja Tebe in gospo ves

Tvoj Dreje.

Zvonček dobiš v teku enega tedna! Res!

II.

(Kratka vsebina: 1. Obisk pri Gregorčiču. 2. Spisi humoristični Volaričevi.

Dragi Janko.

Pričakoval sem Te v Št. Peter, a zaman. No, povedal si, zakaj nisi prišel. Že Kavs mi je pisal, da si bil pri njem, kar me jako veseli. Menim, da si bil zadovoljen v Šmarji. Tudi prav praviš, da je Kavs blaga duša. Ni duhovit in niti kak odličen talent, toda odkritosrčen, dober fant. Čudim se pa, da se Ti je zdel tožen. Navadno je on jako vesel, smeje se iz srca — jaz se vedno smejem njegovemu smehu, kedar sva vkupe. Morda se je izpremenil, kar se nisva videla. Kdo ve, kaj človeka večkrat tare? — Poljšak je vrl narodnjak, značaj njegov mi dopade; prikupil se mi je takoj prvi dan, ko sva bila s Kavsom pri njem. — Kar praviš o „krasotici“ — to Ti verujem, saj se je i meni zgodilo tako. Škoda, da je navezana taka ženska na ono — tnalo!

Dr. Lampetu nisem še nič pisal, a mu

Narodno obrambno delo.

Na shodu narodno-radikalnega dijaštva v Ljubljani je poročal jurist Brunčko o narodnem obrambnem delu.

Podajemo tu glavne točke:

Kakor hitro smo se zavedali Slovenci svoje narodnosti, smo prišli v konflikt s svojimi sosedi. Enakopravnost je za Slovence samo na papirju. Da morejo še uspešnejše nas pritiskati, so ustanovili Nemci svoj „Schulverein“, ki se je — spočetkoma navidezno samo kulturno društvo — kmalu prelevil v germanizatorsko organizacijo. Kmalu na to je nastal v Berlinu „Alldeutscher Verband“, centrala pomenčevanja, odkoder se vsako leto siplje k nam po 200.000 nemških mark. Potem so zrasla gospodarska društva: Böhmerwald-Bund in Südmarka. Nemcem so se ustavili prvi Čehi s svojo „Šolsko Matice“ ter „Severočeško“ in „Pošumavsko jednoto“, društvom „Komensky“ itd. Potem so prišli avstrijski Poljaki in nazadnje Slovenci s svojo „Družbo Cirila in Metoda“. Slično društvo imajo Hrvati v Istri.

Referent govori nato o nedostatkih našega narodnega obrambnega dela Cirila-Metodove družbe, ki ne zadostuje več, ne more paralizirati delovanja „Südmarke“. Za vsako posamezno posestvo se je treba bojevati. Za teritorialen boj gre. Povsod se decentralizira narodno obrambno delo, nastajajo podružnice z lastno iniciativo. Voditi je treba natančno statistiko, izdelovati mape. Skrajni čas je, da se tudi mi bolj v tem delu organiziramo, saj je manjšinsko vprašanje za nas eksistenčno vprašanje. Tudi mi moramo hoditi za zgledom od drugih, tudi mi moramo ustanavljati „Narodne svete“, sestaviti načrte narodnega obrambnega delovanja, le na ta način bomo dosegli sistematičnih in trajnih uspehov. Ideje narodne obrambe se moramo oprijeti vsi brez razlike stanu in prepričanja. Voditi moramo natančen pregled nad svojo in nasprotnikovo silo, študirati moramo podrobno izseljevanje in priseljevanje našega nasprotnega življa in polagoma pripraviti vseslovenski narodni svet. Naša rešitev je edino-le v intenzivnem smotrenem in skupnem delu.

V debato so posegli številni udeležniki shoda. Hawzik je omenjal češkega narodnega obrambnega dela. Dr. Fetihi-Frankheim je govoril o ljuskem štetju in je priporočal privatno ljudsko štetje. Potovalni učitelj Ante Beg je pozival k sodelovanju pri sestavi narodnega katastra.

Nato je prevzel besedo tehn. Mačkovšek, ki je referiral o statističnem problemu Slovencev. Podlaga njegovega referata so pred vsem štetja centralne statistične komisije. Ta štetja niso povse pravilna. Če hočemo govoriti o napredovanju in nazadovanju Slovencev, se moramo ozreti na druge narode v Avstriji. Rezultat tega primerjanja za nas ni razveseljav, je skoro obupen. Slovani smo relativno najbolj padli, posebno l. 1900. Kje tiče vzroki?

Imamo število otrok do 10 let pod normalo. Da se Slovenci tako malo množimo, so vzrok slabe gmotne razmere. Najbolj smo nazadovali na Primorskem, potem na Štajerskem in na Koroškem, edino na Kranjskem je prirastek.

bom v kratkem. — Čestitam vaovič k dobremu uspehu z „Iskricami“, ter me veseli, da si se oglašil tudi k „Družbi sv. M.“

Tam lahko uspešno deluješ, osobito ker se mi zdi, da znaš pogoditi stvar v ljudskem duhu in priprostemu narodu umljivo in primerno. A tudi plačajo Ti, ako sprejmejo — pa bo Janko pohajkoval o počitnicah. Dr. Sketa visoko cenim. Poznam ga iz njegovih spisov v Kresu.

Zdaj pa kaj o meni. — Šel sem bil pe-pelnično sredo skozi Renče na Gradišče. Gregorčič me prijazno sprejme. Ostal sem pri njem do jutraj ter sem potel, šel k zborovanju v Št. Peter.

Pila sva do punctum polnoči izvrstno kapljico in se pogovarjala o mnogočem. Da je bil ta večer zelo lep in prijeten, ni mi treba posebno povdarjati. Zvedel sem marsikaj zanimivega. Glavna stvar pa je bila ta: Pesnik mi je pisal že teden dni poprej, da mi hoče priskrbeti l. mesto na šoli družbe sv. Cirila in M. v Trstu, ako bi hotel sprejeti to službo. Odgovoril sem: da. Na to je on pisal v Ljubljano voditeljem družbinem in Ti so bili s tem zadovoljni, rekel bi veseli.

Pri Simonu imel bi jaz izvedeti razmere

Velika rak-rana je izseljevanje, vzame nam najboljših ljudi. Kdor se vrača, pride bolan, star in nikomur več ne more koristiti. Izgubljam ljudi in zemljo. Bojevati imamo tri bitve; ob Dravi, v mestih in ob morju. Nismo pa pripravljeni. Referent se nato peča z razmerami v posameznih krajih. Zavedati se moramo svoje sile in potem pridemo do velikih manjšin v Gradcu in Celovcu ter do slovenske večine v Trstu. Verujemo v bodočnost našega naroda.

Klerikalci v Belgiji!

V Belgiji so klerikalci 25 let na krmilu državne uprave. Takoj l. 1884. so odpravili liberalni šolski zakon iz l. 1879. l. 1885. je izginilo izmed 1933 državnih ljudskih šol 877, zato pa je dobilo 1465 duhovniških pravico javnosti. l. 1902. je bilo na šolah 3708 neizpravljenih učiteljev, danes jih je že okolo 4500. Samo od leta 1902. do 1905. je vstopilo 390 izobraženih ljudi v šolsko službo. V treh letih se je število učiteljev-duhovnikov povečalo od 8696 na 10351, to je za 19%. In kaj uče ti ljudje? Samo veronauk, življenje svetnikov in utrjevanje v veri, dočim se drugi predmeti zanemarljavo kot docela odveč in brezverski.

V Belgiji še danes ni šolske obveznosti. V nekem bruselskem predmestju ne pohaja šole izmed 10.671 otrok med 6. in 12. letom starosti celih 3200! V vsi Belgiji je nad 150.000 otrok, ki nikdar ne vidijo od znotraj šole! Najslabše je v flemških provincah, kjer je najmočnejša trdujava prave vere. Pri naboru l. 1906. se je tam izkazalo, da je izmed 1000 nabornikov bilo jih je le 84, ki so izdelali ljudsko šolo, 180 jih je pa bilo, ki niso znali ne brati ne pisati. Za dva odstotka je šla izobrazba ljudske šole nazaj v petindvajsetih letih.

Take razmere so klerikalcem všeč, zato pa jim je toliko ležeče na tem, da bi povsod dobili vso oblast v roke in da bi ljudstvo ostalo v nevednosti, ker le v kalnem morejo klerikalci ribariti, kakor in kolikor se jim ljubi.

Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

VII. občni zbor.

Ta se je vršil dne 11. septembra t. l. ob 9. uri dopoldne v Ferdinandu v Gradcu. Udeležilo se ga je 130 članov in mnogo gostov. Zborovalce je pozdravil predsednik Slana, tajnik Eichmeyer pa je podal poročilo o zadnjih dveh letih. Iz tega posnemljemo: 18 članom se je izplačalo 25.920 K (proti 23.500 kron v istem razdobju prej.) Skupna vsota izplačanih podpor znaša okroglo 100.000 kron, čeprav društvo obstoji šele 13 1/2 let. Rezervni zaklad je narastel nad 10.200 K. Upravni stroški so znašali le 4-4% vplačanih doneskov. Število članov ni zaradi slabega gmotnega stanja članov in iz drugih vzrokov posebno

Dalje v prilogi.

natančneje. Razvidel sem da bi imel lahko čez tisoč dohodkov na leto. Vse prav in dobro. Toda 2 stvari sta me motili:

1.) V slučaju bolezni (kdo ve, kaj in kdaj zadane človeka?) ne bi imel plače. (Zlodja, saj bi moral potem skočiti v morje!)

2.) Mesto bode sčasoma, morda celo v kratkem prisiljeno vsled postave sprejeti to šolo v svoje področje — a kdo me zagotovi, da obdrži mestno lahovsko starešinstvo tudi učiteljsko tedanje osebe. Nobeden ne. — No, zato pa nimam velikega veselja do omenjene službe, ker — dasi dobra — ni gotova. A boljše „malo, pa gotovo“, nego veliko nestalnega. Ali nimam prav?

Sicer pa mislijo gospodje v Ljubljani še zdaj, da pojdem v Trst ter pričakujejo mojih dokumentov — kajti rekli so mi, da gotovo dobim, naj le vložim prošnjo, četudi je termin razpisa že pretekel. Tudi so zadovoljni, da bi nastopil šole s prihodnjim šolskim letom, ne kakor je bilo rečeno: o Veliki noči. — A jaz ne grem. Čakal bom pa druge „sreče“. Morda je Bog odločil tudi meni kako zrno dobrote; čakajmo!

V „Soči“ si bral, da „me izgube“. To je pisal Žnidarčič, ker je zvedel o omenjeni

naraslo. Društvo je popolnoma utrjeno in daje za povprečnih malenkostnih letnih 21 K zaradi cene uprave in varčnosti obmrtnih podpor pa približno 1500 K. Poročilo pozivlja končno, naj se vse štajersko učiteljsko oprime tega prepotrebne družstva. Temu pozivu se pridružuje tudi še učitelj Kaspar iz Gradača.

Blagajniško poročilo poda nadučitelj Sturm. Navaja zgornja števila ter poudarja, da sta red in natančnost v knjigah naravnost vzorna. Posebno naglašata progresivni narastek rezervnega zaklada. Blagajniku in predsedniku se izreče odveza.

Obmrtni doneski se določijo na 2 K, upravni doneski na 1 K. — V odbor so bili enoglasno izvoljeni: nadučitelj Ivan Slana, predsednik; učitelj Josip Ortner, podpredsednik; učitelj Julij Eichmeyer, tajnik; nadzornik Ederdand Tremel in dež. poslanec Anton Otter, odbornika; namestnika: nadučitelj Alojzij Lux in učitelj Alojzij Kaspar; pregledovalci računov: nadučitelj Emanuel Sturm, nadučitelj Edvard Grill in gospa Ida Schellauffova, namestniki: Alojzij Hammer, Viljem Petrič in Adolf Trainko.

Odbor je predlagal izpremembo pravil. Najvažnejše izpremembe se tičejo sprejema učiteljskih žena, katerih možje niso člani; olajšanja sklepanja občnih zborov z zmanjšanjem števila v to potrebnih članov, poostrenja določil glede na zanikne dolžnike; končno znižanje določil mlajših pristopnikov in enakomernost razdelitve teh doplačil sploh. V debati so govorili člani Gandorsky, Oberhammer in Brattensiewicz. Izprememba pravil obvelja.

Sprejeta sta bila še ta dva predloga: 1. Vsak mesec naj se objavi v učit. listih, če se je pripetil kak smrtni slučaj ali ne (predlagal Gandorsky). 2. Vsak član dobi vsako leto izkaz svojega blagajniškega stanja, ako je kaj dolžan.

Zborovanje je trajalo dve uri.

Učitelj in svinjski pastir.

Virjanske „Hrv. Nov.“ prinašajo sijajen primer, kako je danes na Hrvaškem bolje biti svinjski pastir nego učitelj. Stvar je resnična in jo tudi mi objavljamo, ker se tudi Sloveniji tako krasno poda!

Učitelj F. B. v D. M. občine Našice je kupil sedmero praseta. Ker v vasi še ni uvedeno skupno pastirstvo, ki zaradi raztresenosti pašnikov sploh ni možno, pase učiteljevo čredo pastir nekega kmeta. Ko je učitelj čez tri mesece svojo čredo prodal, pozove svojega pastirja, da mu plača.

„Koliko zahtevaš mesečno za komad, ker si pasel?“ vpraša učitelj svinjarja.

„35 krajcarjev, gospod“ — odgovori pastir.

Učitelj: „Si li kdaj obiskoval šolo?“

Pastir: „Nisem, gospod!“

„Pa vsaj znaš, koliko mesecev ima leto?“

„Znam, gospod, dvanajst.“

„Vidiš,“ nadaljuje učitelj, „ko bi ti čeval 100 svinj in za vsako dobil na mesec 35 kr., bi dobil na leto za onih 100 komadov 420 gld. In vidiš, ti me pri vsaki besedi imenuješ gosпода. Jaz sem učitelj in čuвам in učim 150

stvari. Jezilo me je, da je tako naglo objavil to negotovo novico. — Zdaj bodo razpisane službe v našem okraju; prosim sem-le! Jaz ostanim menda še v Kozani.

Zdaj sem izpolnil Tvojo željo: prepisal sem Zvonček. Le igraj in poj ga: besede so Tvoje, napjev pa moj; tedaj so zjedinjeni v njem čuti naji obeh. V teku dveh mesecev nameravam izdati zvezek skladb. Dne 12./IX. bomo imeli v Kozani „veliko besedo s plesom“. Ali prideš? Skušaj!

Tu sem priložil tudi moj šalji govori: Srce, kojega sem govoril pri Jezovi zabavi v Biljani. Preberi, boš videl, da imam tudi „en kos humoristične žile“. Pri priliki vrni mi spis, ker hoče žnidarčič 3 moje šalji govore natisniti v posebnej knjižici. Kaj se ti zdi? Piši! — Pozdrav od soproge Tebi in gospej. Enako, ne, — še bolj pa Vaju pozdravlja

Tvoj

Dreje.

Kozana 28./III. 89.

(Dalje.)

otrok s temeljno plačo 400 goldinarjev. Po tvojem računu je torej boljše biti svinjski pastir ko učitelj.“

Pač res!

Srednješolski vestnik.

**** Slovenski učni jezik na kranjskih gimnazijah.** V „Edinosti“ čitamo: Toliko dijak, kakor profesorji na kranjskih gimnazijah so bili mnjenja, da začne s tekočim šolskim letom tudi v višjih razredih pouk v slovenskem jeziku. V zadnjem hipu pa je deželni šolski svet prepovedal rabo slovenskih učnih knjig, ker jih ministrstvo še ni odobrilo. Deželni odbor je vložil proti prepovedi energičen protest. Bilo bi škoda izgubljati besede o škandaloznem postopanju vlade z nami Slovenci. Najprvo se je vlada izgovarjala, da ni slovenskih učnih knjig, a sedaj, ko smo trdom slovenskih profesorjev z žrtvami kranjskega deželnega odbora, vendar le dobili potrebnih učnih knjig v slovenskem jeziku, jih vlada ne potrdi! Pa naj potem še kdo reče, da se nam ne godi dobro v tej ljubi Avstriji!

**** Novi vodja slovenske gimnazije v Celju.** Bil je prof. Lilleg z državne gimnazije v Zadru. Bil je poprej v Sarajevu in je kakor se nam zatruje dober Slovenec.

**** Umrl je v Celovcu** v jako visoki starosti zaslužni rodoljub, upokojeni c. kr. realni profesor Tomaž Schrey. Pokojnik je svoj čas služboval v Ljubljani in je bil tam nekaj časa realni ravnatelj, a nemška sapa je zapihala in moral je v Celovec. Pokojnik je bil starosta slovenskega kluba v Celovcu in v vseh narodnih krogih priljubljen in spoštovan.

**** Ljubljanski občinski svet** je imenoval dosedanjega suplenta Antona Jurga za profesorja nemščine na mestnem dekliskem liceju. Bil je to edini kompetent.

**** Ravnatelj slovenskega učiteljskega društva** je imenovan dosedanj ravnatelj slovenskih oddelkov v Kopru, šolski svetnik Bežek. Tudi vsi ostali profesorji pridejo v Gorico.

**** Škandalozne razmere na goriški gimnaziji.** Letos se je vpisalo na gimnazijo v Gorici nič manj nego 710 dijakov. Naravno je, da so vsi razredi tako natičeni, da profesorji in učenci komaj dihaajo. Kako ozračje vlada v takih prenapoljenih prostorih, si lahko mislimo. Tu se bje v obraz najprimitivnejšim načelom higijene. Zaradi pomanjkanja prostorov v gimnazijskem poslopiju so nastanili dva oddelka višjih razredov izven gimnazije, in sicer v Strassoldovo palačo na trgu Sv. Antona, kjer pa niti potrebnih stranišč! Nastanitev nekaterih razredov daleč izven šolskega poslopija gotovo ni prikladna in posebno nadležna je profesorjem, ki morajo tekati iz enega poslopija v drugo. Vlada ima sedaj lepo priliko, da napravi konec tem nezdruživim razmeram s tem, da seveda dve novi, modernim principom odgovarjajoči šolski poslopji, kamor naj nastanijo srednje šole z slovenskim in italijanskim učnim jezikom posebe. Pametno bi bilo, da se spravi to stvar zopet v deželni zbor, kakor hitro bo zboroval. Ako nastopijo složno vsi poslanci, Slovenci in Lahji, se bo morala vlada končno vdati.

**** Na državni gimnaziji v Trstu** se sme otvoriti in razred realne gimnazije. To pa velja sedaj le za l. 1909/10.

**** Jeze so abiturienti gimnazije v Also-Kubinu na Ogrskem,** ker jih je pri naknadnih izpitih izmed 25 padlo 24. Izmed teh jih mora sedaj v oktobru 15 med vojske — na tri leta. — Proti vladnemu komisarju, ki je vodil izpite, so demonstrirali, in žandarmerija ga je morala braniti.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v 9. številki to-le vsebino: 1. Dr. Jos. Tominšek: O napakah in pravilih slovenskega pisanja. — 2. Fr. Orožen: O domoznanskem pouku s posebnim ozirom na čitanje in razumevanje zemljevidov. — 3. Miro Šijanec: Konjunktivne ideje Tolstega. — 4. Zadržavka: Ženska ročna dela v ljudski šoli. — 5. Anton Skala: Razvoj šolstva v postojanskem šolskem okraju za vladanja cesarja Franca Jožefa I. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Priporočamo!

Slovenski zemljevid „Matice Slovenske“. V popolnito dosedanjim določitvam naj služi to-le; Ves zemljevid bo 91 cm širok in 125 cm dolg ter izide v 4 listih. Dobiti ga bo ali enostavno na papirju ali na petega na platno; za ta zadnji slučaj je zopet razločevati troje: a) vsak izmed 4 listov je nalepljen na dobro, sivkasto platno in je razdeljen na 16 delov (torej zložljiv, v žepnem formatu); b) vsi štiri listi se prilepijo skupaj na močno, belo platno, toda tako, da se da ves zemljevid zložiti v 4

dele (zemljevid bi se dal obesiti); c) vsi 4 listi se prilepijo skupno na močno, belo platno kot celota; vsak zemljevid dobi zgoraj in spodaj ličen lesen rob in obešalo. Napenjanje stane; sub a) 2 K 52 h (za vse 4 liste), sub b) 3 K, sub c) 3 K 90 h. — „Matica Slov.“ prosi p. n. gg. poverjenike in odjemalce zemljevida sploh, da bi ji z naročilom obenem blagovoli javiti, ali in kako naj se poedinim naročnikom zemljevid prilepi. Kdor pošlje le 5 K (ozir., ako ni matičar, 6 K), dobi zemljevid enostavno na papirju; na to opozarjamo zlasti p. n. gospodo, ki so že naročili zemljevid in doposlali 5 K.

Dr. Fr. Ilešič,
predsednik.

Uzgoj čovjeka borca. Napisal Davorin Trstenjak. Cena 1 K, poština 5 vin. Ravno je dotiskana ta knjiga, ki se dobi pri pisatelju v Zagrebu, Prilaz 22.

Jubilej češke himne „Kde domov muj“. Letos bo 75 let, odkar se je prvičrat pelo današnja češka himna „Kde domov muj“ od Frana Skroupa. Privrkat je pel to pesem, ki je tudi pri nas popularna, basist Karel Strakaty dne 21. decembra 1834. Dve hčeri skladatelja živita še danes, ali v slabem gmotnem stanju, zato češki listi pozivljajo češka gledališča, naj omenjenega spominskega dne store kaj za njiju.

Kulturno delo.

— **Ruski knjigotržec Pavlenkov** je zapustil v svoji oporoki tako vsoto, da bodo oživotvorili 2000 knjižnic, ki bodo vsakomur brezplačno pristopne.

Politiški pregled.

*** Državni zbor.** Ako češki deželni zbor ne bo mogel zborovati, potem skliče vlada državni zbor že na dan 4. oktobra, da naredi konec vsem deželnim zborom. Ako pa bi dež. zbor češki mirno delal, potem se snide državni zbor šele nekako 20. oktobra. Zborovanje državnega zbora bo trajalo tja do Božiča, seveda le, če ne bo obstrukcije, zakaj zaradi krize na Ogrskem ni misliti na sklicanje delegacij.

*** Lex Axmann-Kolisko.** Izvrševalni odbor češke državno-pravne stranke je v svoji seji protestiral proti nameravani lex Axmann-Kolisko. V tem protestu se svari vlado, naj ne predloži zakona v sankcijo, ker v nasprotnem slučaju bodo Čehi razvili najskrajnejši boj proti vsaki vladi, ki bi to storila. — V dvorani dunajskega magistrata je sklicala „Südmarka“ protestno zborovanje proti češkemu življu na Dunaju in Nižjem Avstrijskem. Zborovalec je bilo okoli 6000. Zbor je zahteval sankcioniranje lex Kolisko-Axmann. Ker zborovalci niso mogli vsi v dvorano, je ostali del občinstva zboroval pri glavnih vratih pod milim nebom. Vsi govorniki med njimi poslanec Weidenhoffer, so zahtevali sankcioniranje lex Axmann. Sprejela se je tudi v tem smislu resolucija. Po zborovanju so priredili izpoved od mestne hiše po Ringu do Goethejevega spomenika. Neredov ni bilo. 300 rediteljev je skrbelo za red. — „Vaterland“ javlja po informacijah iz najmerodajnejšega vira, da baron Bienenrth v kljub sprejetemu dr. Luegerjevemu predlogu ne bo predložil Axmannovega predloga cesarju v sankcijo. — V deželnem zboru kranjskem sta stavila dr. Tavčar in prof. Jarc nujna predloga, ki govorita za uvedbo slovenskega učnega jezika v kranjskih šolah.

*** Shod nemške avstr. soc. demokracije** se je dne 20. pret. mes. otvoril v Liberecu na Češkem. Došli so 204 odposlanci raznih soc. organizacij, med njimi 48 drž. poslancev in 14 žensk. Prvi dan je bila sklenjena izjava simpatij štrajkujočim delavcem na Švedskem, nadalje protesti proti mučenju zaprtih revolucionarjev na Švedskem in na predlog dr. Adlerja protest proti silovitosti carizma na Ruskem.

*** Björnstjerne-Björson v Belgradu.** Veliki prijatelj Jugoslovanov, norveški književnik Björnson, pride začetkom prihodnjega meseca v Belgrad.

*** Avstrijski častniki v perzijski armadi.** Potrjuje se vest, da je tačasni perzijski vojni minister pozval avstrijske častnike v perzijsko armado kot instruktore za izvežbanje pešcev in topničarjev.

*** Ogrsko.** Iz Budimpešte javljajo: „Égy-étértes“ prijavlja različne izreke prestolonaslednika najvojvode Franca Ferdinanda o ogrski krizi. Najznačilnejše je, da je prestolonaslednik baje rekel: Habsburška dinastija hoče dati na Ogrskem živčim narodom splošno in enako volilno pravico, a tisti, ki imajo na Ogrskem oblast v rokah, tega ne pripuste.

*** Nova trozveza na daljnem Vztoku.** Iz Petrograda poročajo: Tu se pojavljajo glasovi za ustanovitev nove trozveze na daljnem Vztoku. V to zvezo bi stopile Rusija, Združene države ameriške in Kitajska. Predsednik Taft je baje za tako zvezo, ki bi bila — to je očitno — naperjena proti Japonski — „Novoje Vremja“ opisuje položaj na skrajnem

Vztoku z najrnejimi barvami. Neko pismo iz Vladivostoka, priobčeno v listu, prorokuje rusko-japonsko vojno za l. 1910. Japonci se baje povsod oborožujejo.

*** Statistika smrtnih obsodb.** Ruska glavna vojna uprava je izdala seznam statističnih podatkov o delovanju vojnih sodišč. Iz tega seznama je razvidno, da je bilo 1906. l. 236 smrtnih obsodb, l. 1907. že 620, l. 1908. pa je naraslo to število na 1130. Največ obsodb se je izvršilo v Odesi, kjer jih je bilo l. 1908. — 659.

*** Mladoturki — nazadnjaki.** Ko se je med turškim žensstvom počelo gibanje za moderniziranje kroja in se je o tem razmotiralo, kako bi se verski predpisi najlažje prezrli, je prišla turška vlada, pa je vsako enako misel strogo prepovedala.

Obrambni vestnik.

Poziv. Obrambni odsek, ki se je ustanovil sklepom delegacije „Zaveze“, se je konstituiral. V sedanjih časih učiteljskega preganjanja bo imel gotovo dovolj posla. Pritisk je provzročil protipritisk! Učiteljsko, ki je ostalo zvesto, se strinja tem bolj, čim hujša je krutost naših nasprotnikov. „Vsak za vse, vsi za vsakega“, je naša deviza!

Ker bo treba marsikomu tudi z denarjem priskočiti na pomoč, je neobhodno potrebno, da zbiramo v ta namen prispevkov.

Poznamo miserijo učiteljsstva in njegovo bedo; vemo pa tudi, da je požrtvovalnost njegova taka, da si bo vsakdo izmed nas — če treba — odtrgal od ust toliko, da bo z melim darom priskočil na pomoč svojim preganjanim tovarišem.

Ker se letos redni prispevki članov „Zaveze“ v ta namen niso določili, prosimo tem potom vsakega tovariša in vsako tovarišico, da blagovoli za obrambni odsek darovati mal prispevek.

Najbolje bi bilo, ako bi vsako učiteljsko društvo pobiralo denar in ga skupno poslalo „Zavezi“.

Obrambni odsek.

*** Obrambni odsek „Zaveze“** se je ustanovil in konstituiral. Naloga mu bo ščititi in braniti učiteljsko pred napadi, preganjanjem in pred krivicami. Obrambni odsek bo opozarjal tovariše na obrekovanja in sumničenja, ki se razširjajo po listih, ki jih morda dotičnik, ki se ga tiče, ne bere; pomagal bo preganjencem s svetom in dejanjem, po potrebi jim preskrboval pravnega zastopnika — kolikor bo možno — jim tudi v denarjih poravnal gmotne škode. Do podpore obrambnega oddelka imajo pravico edino le člani okraj. učit. društev, ki naj se obračajo nanj v vseh slučajih, kadar trpe preganjanja in krivice, ki izvirajo iz stanovskih, oziroma službenih okoliščin; privatne zadeve so seveda izključene.

Vestnik.

Iz šolske službe na Kranjskem. V brezplačno šolsko službo je vstopila učiteljska kandidatinja Irena Petschnig v Kamniku. Na isti šoli je imenovana Angela Kendova za prov. učiteljico. Za prov. učiteljico v Šmarju je imenovana Berta Valentova. Namesto obolele učiteljice Ludovike Tschretnikove je imenovana za Col suplentka Marija Grilje. — Namesto obolelega Henrika Paternostra pride v Senožeče učit. kandidatinja Terezija Grebenčeva. — Učit. abit. Mirko Sadar je imenovan za prov. učitelja v Št. Vid pri Zatični. — Nadalje je premeščen prov. učitelj Fran Starmann iz Matenje vasi v Kutezevo. — Učit. kandidat Maksimilijan Kalan pride kot prov. učitelj v Matenje vas. — Bivši prov. učitelj v Šmartnem pri Litiji, Albin Lajovec, pride v Cerklje. — Za potovalni učiteljici sta imenovani Cecilija Skubic za Postojno, Karolina Zehrer za Vipavo. — Pom. učitelj Rudolf Poljanec pride iz Ljubljane v Šmartno pri Litiji. — Dosedanja prov. učiteljica v Kolovratu Marija Jelenc, se je odpovedala službi. — Namesto obolelega učitelja Fran Kranjca pride v Podstenje učit. kandidatinja Helena Ozanič.

Solske vesti iz Celja. Na pripravnico pri nemški gimnaziji se je letos zopet vpisalo samo 7 učencev. V I. razred na višji gimnaziji se je vpisalo 38 učencev. — Nenavadno lep je letos obisk na slovenski okoliški deški šoli. Število novorojenih došlih šolarjev I. razr. se še sedaj ne da natančno določiti, a je že sedaj doseglo število 90; kako močni so pa ostali razredi, kaže to, da sta v četrtem razredu 102 dečka! Eden opomin več, da se mora vprašanje glede te šole kmalu rešiti! — V Ciril-Metodov otroški vrtec v Gaberju se je vpisalo 50 otrok.

V tržaške slovenske (družbine) šole se je vpisalo nad 1200 otrok, v pripravnico za srednje šole nad 200 in v I. razred gimnazije nad 50 slov. učencev. To je veličastna manifestacija za potrebo slovenskih šol v Trstu.